

Skrevet ut av: postmottak
Tema: Høringsuttalelse fra Greenpeace
Fra: /RFC-822=truls(a)nordic.greenpeace.org/PRMD=internet/ADMD=internet/C=no/
DD.RFC-822=truls@nordic.greenpeace.org;P=internet;A=internet;C=no
Ant. mottakere: 4
Ant. dokumenter: 3
Viktighet: Normal
Prioritet: Normal
Gradering: Ingen
Mottatt: 04.11.2004 23:18:24
Meldings ID: <418AB717.16713.15DC123alocalhost

FISKERIDIREKTORATET	
ARKIV	333
05. NOV. 2004	
SAKS NR.	DOK. NR.
2003/4881	79
U.O. §	

MTS ID: [/C=no/ADMD=internet/PRMD=internet/;<418AB717.16713.15DC123@>]
Dokumenter: 8859.1 514
Tekst 499
OLE 2 dokument =?ISO-8859-1?Q?... Fil 75776

Til Deg: postmottak
S=postmottak;A=fiskeridir;C=no;
Til : RFC-822=kystdir@kystverket.no
DD.RFC-822=kystdir@kystverket.no;P=internet;A=internet;C=no;
Til : RFC-822=dag.vongraven@npolar.no
DD.RFC-822=dag.vongraven@npolar.no;P=internet;A=internet;C=no;
CC : RFC-822=postmottak@md.dep.no
DD.RFC-822=postmottak@md.dep.no;P=internet;A=internet;C=no;

Vennligst finn høringsuttalelse fra Greenpeace på de tre delutredningene til den Helhetlige Forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet vedlagt, noen dager etter fristen, iht. avtale.

Uttalelsen vil også bli sendt per post.

Lykke til videre med dette viktige arbeidet!

mvh Truls Gulowsen, Greenpeace

Truls Gulowsen
Greenpeace
Tel:(+47) 22 20 83 79
Mob:(+47) 90 10 79 04
www.greenpeace.no

Greenpeace
Box 6803
St Olavs Plass
0130 Oslo
Fax 22 20 51 14

Til: Fiskeridirektoratet
Kystdirektoratet
Norsk Polarinstitutt
Cc: Miljøverndepartementet

Høring av utredninger for fiskeri, ytre påvirkning og skipstrafikk for områdene Lofoten - Barentshavet

Sammendrag

En grundig, helhetlig forvaltningsplan som inkluderer regulering av skipsfarten, klar oppdeling av arealet, et nettverk av marine verneområder og egne petroleumsfrie soner basert på føre-var prinsippet, kan bli et banebrytende eksempel for nasjonal, regional og internasjonal havmiljøforvaltning.

Arealplanlegging i store havområder er Forvaltningsplanenes store mulighet, men det er også utredningenes store svakhet at de ikke utdyper mulighetene for konkret arealdisponering. Presset fra oljeindustri, politikere og fiskere på forskere og politikere som arbeider med Forvaltningsplanen er betydelig. Det krever mot for å stå imot slikt press. Slik vi ser det, er en helhetlig arealdisponering en forutsetning for en vellykket helhetlig forvaltningsplan.

Det er allment akseptert at vi må opprette naturreservat for å beskytte miljøet og det biologiske mangfoldet på land. 11,5% av landområdene på jorden er beskyttet, mens under 0,5% av havområdene har samme status. Det er på høy tid at det opprettes verneområder til havs – særlig i de verdifulle nordområdene. Området bør også deles inn i ulike soner etter sårbarhet for ulike trusler. Forvaltningsplanen må inneholde slike tiltak.

Mye av analysen og beskrivelsen i utredningene er god, men vi savner flere, modigere og bedre forslag til forvaltningstiltak for å møte truslene som blir skissert. Konkrete forslag til marine verneområder, spesialområder som trål- eller petroleumsfrie områder og internasjonal regulering av skipsfarten som PSSA-status er sentrale virkemidler for å nå ønsket miljømålsetting. En mer helhetlig fiskeripolitikk er en del av dette, men må også iverksettes separat.

Forvaltningsplanens utfordring er å trekke forvaltningsmessige konklusjoner av informasjonen i utredningene. Vi ser det som naturlig at den overordnede forvaltningsmyndigheten på bakgrunn av forvaltningsplanen legges til Miljøverndepartementet.

Innhold:

HELHETLIG FORVALTNING: VIKTIG TILTAK – UNDER PRESS	2
<i>STORE OMRÅDER MÅ BESKYTTES – HELHETLIG AREALREGULERING NØDVENDIG FOR HELHETLIG FORVALTNING .</i>	3
<i>OMRÅDEBESKYTTELSE</i>	4
1. SPESIELT OM FISKERIUTREDNINGEN	5
<i>FORVALTNINGSPRINSIPPER</i>	5
<i>FISKEPRESS, FORNUFT OG KONSEKVENSER.....</i>	6
2. SPESIELT OM YTRE PÅVIRKNING	7
<i>KLIMAENDRINGER</i>	7
<i>RUSSLAND.....</i>	8
3. SPESIELT OM SKIPSTRAFIKKEN.....	8
VEDLEGG 1: HVA ER MARINE RESERVATER?	9

Helhetlig forvaltning et svært viktig tiltak – men under press

Et effektivt, helhetlig forvaltningsregime for disse sårbare områdene kan bli et banebrytende eksempel for nasjonal, regional og internasjonal havmiljøforvaltning. Altfor ofte preges havmiljøpolitikken av fragmentering og kortsiktighet, framfor helhet, langsiktighet og konsistens. Med en grundig forvaltningsplan som inkluderer regulering av skipsfarten, klar oppdeling av arealet, et nettverk av marine verneområder og egne petroleumsfrie soner basert på føre-var prinsippet, vil Norge kunne sette en ny standard for internasjonal havmiljøforvaltning.

De fremlagte utredninger om skipsfart, fiskeri og ytre påvirkning av miljøet i Lofoten og Barentshavet skal sammen med en tidligere rapport om farene ved oljevirkksomhet i området legge grunnlaget for en helhetlig forvaltningsplan for de viktige og sårbare havområdene i Lofoten og Barentshavet. Prosjektet er imidlertid under sterkt press, og vil kanskje aldri lykkes. Verken oljeindustrien, skipsfarten eller fiskerinæringen ser det tydeligvis i sin kortsiktige økonomiske at disse havområdene blir forvaltet langsiktig og helhetlig. Dette er trist, og gjør at forvaltningsplanen krever sterkt og målbevisst politisk lederskap. Det er uklart om regjeringen er i stand til dette.

Oljeindustriens råkjør for å slippe til i Barentshavet er kanskje det tydeligste eksempelet på forsøkene på å underminere forsøket på en helhetlig forvaltning av disse havområdene. Hydro, Statoil og italienske Eni insisterer på å få lov til å bore i svært kontroversielle områder i Barentshavet i løpet av 2005, bare ett år før forvaltningsplanen skal være ferdig. Oljeselskapene legger dermed beslag på viktige områder – før den helhetlige vurderingen er ferdig. Sammen med den separate prosessen knyttet til utredninger om konsekvenser av petroleumsvirksomhet i forvaltningsområdet, legger de planlagte boringene et utidig press på forvaltningsplanprosessen. Selskapene bør vente, og regjeringen bør om nødvendig pålegge dem å vente.

Det er ingen grunn til å tillate denne boringen, særlig ikke når selskapene vil også vil slippe ut flere hundre tonn med kjemikalier. Man kan ikke tillate utslipp når nullutslipp er kravet, og det er et svik mot den helhetlige forvaltningen dersom oljeselskapene tillates å bore før planen er ferdig. En "oljedrevet" prosess vil underminere troverdigheten og verdien av det prisverdige arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan, og gi dårlige signaler til de land som vurderer å kopiere Norges tilnærming til en mer helhetlig havmiljøforvaltning.

Til tross for at utredningene ikke tilfredsstiller alle formelle krav til konsekvensutredninger, oppfatter vi at de tre siste stort sett gir en god beskrivelse av situasjonen og at de gjenspeiler eksisterende kunnskapsnivå innefor utredningsfeltene. Noen spesifikke kommentarer til de enkelte delene følger under.

Gode situasjonsbeskrivelser er imidlertid ikke noe tilstrekkelig grunnlag for en helhetlig forvaltningsplan. For at planen skal kunne vurdere ulike forvaltningsmetoder opp mot hverandre og anbefale de mest effektive forvaltningstiltakene må vi kjenne til effektene av de aktuelle tiltakene. Samtidig bør tiltakene i dette tilfelle i høyeste grad inkludere areal-inndeling og arealplanbasert forvaltning.

Vi mener videre det er en stor svakhet at utredningene i altfor liten grad vurderer effektene av ulike forvaltningstiltak. Dette er særlig beklagelig fordi mange av de aktuelle tiltakene allerede er godt utredet, eller det finnes erfaringer fra andre steder som kan brukes som grunnlag for vurderinger. Det foreligger heller ingen grunn til å betvile at de ulike direktoratene og fagmiljøene som har gjennomført studiene besitter den nødvendige kompetansen til å gjennomføre vurderinger av effektene av

ulike tiltak. Vi påpekte dette også ved høringen av utredningsprogrammene. Det er svært beklagelig hvis det er slik at politiske føringar og frykt for mulige kontroversielle forslag har ført til at effektene av mange aktuelle forvaltningstiltak ikke er tilstrekkelig utredet. Dette er ikke bare ødeleggende for arbeidet med å lage en god forvaltningsplan for Barentshavet, det undergraver også den faglige integriteten og uavhengigheten til viktige statlige faginstusjoner.

Dette dokumentet presenterer vår høringsuttalelse til de tre delutredningene som en helhet, ettersom de skal danne grunnlag for den samme, viktige forvaltningsplanen. Ettersom utredningen om olje, som for øvrig etter vår oppfatning holder en helt annen og lavere kvalitet, også skal inngå i dette grunnlaget, kan vår uttalelse til denne leses på www.greenpeace.org/multimedia/download/1/327945/0/comment_for_ULB.pdf

Vi har tidligere påpekt at denne utredningen burde følge samme metode og oppsett som de tre øvrige. Vi har kun kommentert hovedpunkter i utredningene, og stort sett unnlatt å gjenta funn som er omtalt i utredningene som stemmer overens med våre vurderinger.

Store områder må beskyttes – helhetlig arealregulering nødvendig for helhetlig forvaltning

Det er allment akseptert at vi må opprette naturreservater for å beskytte miljøet og det biologiske mangfoldet på land. 11,5% av landområdene på jorden er beskyttet, mens under 0,5% av havområdene har samme status. 80% av de beskyttede havområdene er bare beskyttet på papiret. Ny forskning viser at oppretting av marine reservater kan være den eneste redningen for havmiljøet. Av Norges 1556 naturreservater, nasjonalparker og andre vernede områder er 314 vernede vassdrag. Ingen av disse omfatter havområder, bortsett fra enkelte rev som har fått en viss beskyttelse i det siste. Vern av korallrevne er en god begynnelse, men ikke nok.

Flere av naturverdiene i Barentshavet er så verdifulle at det er uakseptabelt at de utsettes for selv en minimal skaderisiko. Norge har et enormt internasjonalt ansvar for disse verdiene. Før det åpnes for noen ytterligere industriell aktivitet i Barentshavet, må det settes til side store verneområder der deler av Barentshavets økosystem kan få utfolde seg og utvikle seg uten menneskelig påvirkning. De allerede identifiserte "Særlig Verdifulle Områder" i norsk del av Barentshavet er allerede gode kandidater for vernetiltak. Samtidig var denne vurderingen fokusert på sårbarhet for olje, og overså samtidig mange av de mest verdifulle sjøfuglområdene. Vurderingen er et således et godt utgangspunkt for vern, men bør suppleres med flere sårbarhetsvurderinger.

Samarbeidsregjeringen har varslet at den vil vurdere opprettelse av petroleumsfrie soner. Det er også blitt varslet at opprettelsen av slike petroleumsfrie soner vil inngå i den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet. Det er et positivt og viktig signal. Det kan selvsagt ikke åpnes for ytterligere petroleumsvirksomhet før forvaltningsplanen er vedtatt. Den planlagte oljeutvinningen for 2005 bør også stoppes.

Havmiljømeldinga sier vidare at: ". planen [skal] gi overordnede føringar for hvilke typer virksomhet som kan drives i de ulike delene av havområdet, og også hvilke krav som må stilles til virksomheten i de ulike områdene". For å oppfylle dette kravet er det behov for klare arealreguleringer i forvaltningsområdet. Det er en svakhet at dette virkemiddelet tillegges liten vekt i utredningene, men det er aldri for sent. *En helhetlig arealdisponering er en forutsetning for en helhetlig forvaltningsplan.*

Områdebeskyttelse

Områdebeskyttelse i Lofoten og Barentshavet kan gjennomføres på ulike måter, helst gjennom kombinasjoner av disse:

- A. Marine verneområder:** Alle områder som er spesielt verdifulle bør vernes som marine reservater. Det er ingen grunn til at det ikke skal være samme vern av havet som vi har på land. Biodiversitetskonvensjonen, OSPAR og en rekke andre fora anbefaler dette tiltaket, både av hensyn til fisk, fugl og bunndyrsamfunn. I disse områdene skal det ikke tillates aktiviteter som endrer økosystemets struktur eller funksjoner. Et nettverk av representative verneområder vil også kunne fungere som genbanker og referanseområder for fremtiden. Viktige kandidater for slike ble blant annet identifisert i arbeidet med såkalte "Særlig Verdifulle Områder". Marine verneområder skal ikke bare være små nøkkelområder, men må omfatte større, sammenhengende områder. Se også vedlegg.
- B. Sektorspesifikke beskyttede områder.** En del områder er spesielt sårbare for bestemte typer aktivitet, mens andre aktiviteter kan være mindre problematiske. Slike områder vil ikke nødvendigvis trenge beskyttelse som reservater, men kan stenges for de skadelige aktivitetene. Petroleumsfrie soner, fiskeri-/trålfrie soner og forsiktighetssoner/anbefalte seilingsleder for skipsfarten representerer andre metoder for sonering og styring av industriell og aktivitet i sårbare områder. Kystsonen ut til 30-50 nautiske mil er en åpenbar kandidat for forsiktighetssoner for skipsfart. Havområdene rundt Bjørnøya/Hopen og Bjørnøyrenna er nevnt av flere som trålfrie soner (samt vestfjorden under Lofotfisket). Bunntråling i områder med koraller eller havbunnsfjell eller rygger må unngås. Resultatene fra ULB viser at Nordland VI, Nordland VII, Troms I, Troms II, Bjørnøya Vest og Finnmark Øst samt de kystnære områdene i resten av utredningsområdet bør være opplagte kandidater til status som "*petroleumsfrie områder*". Som utgangspunkt bør hele området holdes petroleumsfritt, og det er uansett ikke hast med å utvinne fossile ressurser i Lofoten og Barentshavet.
- C. Internasjonal regulering,** som PSSA-status, vil kunne styrke mulighetene for norsk miljø-jurisdiksjon i området. Parallelt med at en PSSA-status vil øke mulighetene for at de øvrige arealreguleringene blir respektert, vil nasjonale verneordninger øke muligheten for å få gjennomslag for PSSA-status.

Greenpeace understreker at arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan er unikt i internasjonal sammenheng. Vi vil også anføre at både Forvaltningsplanen og de relevante bakgrunnsdokumentene bør gjøres tilgjengelig på engelsk, for i størst mulig grad å kunne internasjonalisere prosjektet.

Vi ser det som naturlig at den overordnede forvaltningsmyndigheten på bakgrunn av forvaltningsplanen legges til Miljøverndepartementet. Det er svært trist om politikerne lar dette arbeidet bli ødelagt av unødvendig hastverk med å imøtekomme oljeindustriens ønsker om mer profitt på enda kortere tid, eller frykt for å gjennomføre nødvendig reform av skipsfart eller fiskeriene i området. Forvaltningsplanen må slutføres som det arealplanleggingsprosjektet det må være.

1. Spesielt om fiskeriutredningen

Utredningen av fiskeriene påpeker at det i dag og i lang overskuelig framtid er og vil være fiskeriene som sannsynligvis har størst effekt på økosystemet i området. Dette er en viktig påpekning, som etter vår mening krever en del tiltak innen denne sektoren, både overfor bifangstproblematikken, redskap, oppvekstområder, kvoter, overfiske og Norges ansvar, samt effekter av andre trusler.

Det er også interessant å merke seg at utredningen så klart påpeker at en økning av fisketrykket på dagens arter til fiskefor ikke vil være bærekraftig og at en økning av havbruksaktiviteten derfor må baseres på at nye førkilder blir tatt i bruk. Dette er en svært viktig observasjon, som bør følges opp med forslag til forvaltningstiltak, både knyttet til kontroll og arbeid med vegetabiliske førkilder. Eksport av problemet til sørligere breddegrader er ikke en bærekraftig løsning.

Forvaltningsprinsipper

Utredningen mangler imidlertid en klar definisjon av økosystembasert forvaltning, og det videre arbeid med forvaltningsplanen må sikre at begrepet benyttes i tråd med internasjonal oppfatning. Vanlige kriterier er at slik fiskeriforvaltning skal være basert på føre-var prinsippet, ha klare forvaltningsmål for bestanden og økosystemet rundt, ha vedtatte indikatorer og overvåkningsplaner, ha klare beslutningsregler for kvotefastsettelse, og være en åpen og inkluderende forvaltning som gir alle interesseparter muligheter til å delta i debatten.

Stortinget har nedfelt grunnprinsipper for norsk fiskeriforvaltning. Disse prinsippene er: bærekraftig høsting basert på vitenskapelig rådgivning, føre var-prinsippet og økosystembasert tilnærming, i tillegg til et mål om reduksjon av overkapasiteten i fiskeflåten. Imidlertid virker det som om utredningen overser problemet med overkapasitet i fiskerflåten.

Riksrevisjonen kom med en omfattende rapport i september 2004 hvor deler av norsk fiskeriforvaltning gjennomgås. Konklusjonene er viktige og må tas inn i det videre arbeidet med forvaltningsplanen. Blant annet påpeker Riksrevisjonen at overkapasiteten i den norske fiskeriflåten har økt. Rapporten viser at kapasiteten i den norske havfiskeflåten har økt med nesten 30 prosent fra 1990 til 2002. Dette er strikk i strid med Stortingets intensjon, og bidrar til et økt press på allerede hardt pressede fiskeriressurser.

Per i dag gjennomfører ikke Fiskeridepartementet noen reell evaluering av fiskeriforvaltningen, verken for målsetningen om bærekraftig høsting eller om ressurskontrollen er effektiv. Som påpekt av Riksrevisjonen, kan det stilles spørsmål ved om ikke en forvaltning som legger opp til å ta ut maksimalt av hva som blir anbefalt hvert år, kan være i konflikt med de langsiktige målene for ressursforvaltningen, særlig når vitenskapelige rådene for kvotefastsettelse og forvaltningstiltak bare delvis blir fulgt – og bare blir gitt innenfor snevre rammer. Forvaltningsplanprosessen bør i større grad forsøke å lokke fram nye og alternative forvaltningsstrategier, som større og gjerne permanent områdestengning og marine verneområder.

Fiskepress, fornuft og konsekvenser

Utredningen omtaler enkelte konsekvenser av dagens høye fiskepress, men går ikke inn i noen skikkelig drøfting av dette, og foreslår ikke nye tiltak for en bedre forvaltning som i større grad baseres på et føre-var-prinsipp. Utredningen tar heller ikke hensyn til at det etter manges mening også vil gi økt lønnsomhet i fiskeriene ved tilpasning på et lavere fiskepress-nivå, hvor også eldre fisk blir beskattet, framfor småfisk.

Flere artikler den senere tid har antydnet at fiskepresset på norsk-arktisk torsk fører til at førstegangsgyterne blir yngre, og det finnes flere modeller for hvordan dette kan påvirke fiskebestanden. Vi savner en drøfting av dette i utredningen, samt forslag til tiltak for å møte denne bekymringsverdige utviklingen. Før torskekollapsen ved New Foundland ble det påvist stadig yngre og mindre førstegangsgytere. Det er derfor indikasjoner på at hardt fiskepress påvirker den genetiske sammensetningen i populasjonene, og at slike endringer kan få svært negative effekter.

Utredningen velger likevel å ignorere det store flertall av fiskerier. Vi kan forstå at bare noen arter ble valgt for testing av de ulike scenariene, men også andre arter burde vært nevnt: både andre kommersielle arter og arter som blir indirekte påvirket av fiskeriene, gjennom for eksempel bifangst, utkast eller habitatødeleggelse. Også problemene med ulovlig fiske burde vært omtant, utredet og foreslått tiltak overfor. Vi forutsetter også at de identifiserte kunnskapshullene blir fulgt opp med forskningsinnsats.

Vi opplever det også som ganske tendensiøst at bestandene av sjøpattedyr delvis gis skylden for problemer i fiskeriene. Dersom økt uttak av sjøpattedyr på noen måte skal kunne være forsvarlig, er det nødvendig å basere dette på solid og anerkjent forskning, ikke løse antakelser om lineære sammenhenger i økosystemet.

På bakgrunn av det ovenstående, foreslås følgende forvaltningstiltak:

- Redusere fiskepresset på torsk og reke, og etablere langsiktige forvaltningsstrategier med klare bestandsmål, samt evalueringsrutiner for disse
- Styrke kystvaktens kontrollvirksomhet
- Sikre at økt oppdrettsaktivitet ikke blir etablert for forsituasjonen er under kontroll
- Sjøpattedyrene må ikke gis skylden for problemer som ikke skyldes disse bestandene
- Etablere et nettverk av marine verneområder, både som referanseområder og som selvstendig virkemiddel i fiskeripolitikken
- Etablere trålfrie soner og petroleumsfrie soner som selvstendige virkemidler i fiskeripolitikken

2. Spesielt om ytre påvirkning

Klimaendringer

Rapporten nevner bare delvis i hvilken grad endrete klimatiske rammebetingelser endrer stressbildet for hele økosystemene i Lofoten og Barentshavet, bortsett fra noe for fisk. Greenpeace mener det er nødvendig å gå dypere inn i denne muligheten, om forvaltningsplanen skal være tilstrekkelig føre var i forhold til kjente og mulige trusler mot økosystemet i området. Klimaendringene er en faktor som kan påvirke økosystemene direkte, som ved endret sammensetning av fiskebestander, endret planktonproduksjon m.v. For Nordsjøen er dette allerede kjent og observert¹.

Også fiskeriutredningen for Lofoten og Barentshavet konkluderer med at det beste forvaltningsrådet for å møte en usikker klimaframtid er derfor å satse på en stor gytebestand godt innenfor føre-var-nivået.

Klimapåvirkningen kan også påvirke de andre trusselfaktorene indirekte. Det er for eksempel en kjent sak at naturlige eller menneskeskapt klimaendringer kan medføre dels betydelig økt transport og/eller petroleumsaktivitet, samt at trusselen fra disse aktivitetene er til dels betydelig klima-avhengige.

Denne innsikten bør ikke bare få konsekvenser for rapporten om ytre faktorer, men bør også tas med i vurderingen av transport og oljevirkosomhet. En fersk Cicero-rapport² har blant annet sett på dette forholdet, og konkluderer med at vurderingene av dagens trusler fra økende trafikk ikke er tilstrekkelige som basis for langsiktige forvaltningstiltak i Lofoten og Barentshavet, om de ikke tar hensyn til kompleksiteten og usikkerheten knyttet til framtidige klimaendringer og påvirkninger fra dette i området. Vi mener dette bør være avgjørende vurderinger for en god, helhetlig forvaltning av dette viktige området.

På grunnlag av dette, vil vi anbefale at det opprettes et nettverk av marine verneområder, slik at disse kan fungere både som vitenskapelig referanseområder i forhold til områder der ressursene utnyttes mer intensivt, og for gi det biologiske mangfoldet tid og plass til å ta en pause fra fiskeri og industrielle trusler i størst mulig grad. Det bør også etableres svært strenge krav til skipsfarten i området, hvor det tas høyde for dramatisk økt trafikk i framtiden. Det vil være lettere å etablere føre-var-reguleringer nå, enn når transportruten er enda mer brukt enn den er allerede.

Fra et klimaperspektiv er det også verdt å påpeke at Norge bør bidra i størst mulig grad til å redusere både de norske og globale utslippene av CO₂. Ettersom det allerede er funnet langt mer fossilt karbon enn verden noensinne kan forbrenne uten å ødelegge klodens klimasystem, er det på tide å sette store ressurser inn på å effektivisere energibruken og utvikle alternative, fornybare energikilder til erstatning for de fossile. På denne bakgrunn er det også svært selvmotsigende for et rikt og utviklet land som Norge å tillate leting etter mer olje og gass, særlig i økologisk verdifulle og sårbare områder som Lofoten og Barentshavet. Vi forventer at Forvaltningsplanen også tar opp i seg dette perspektivet.

Åpning av norsk del av Barentshavet for petroleumsvirkosomhet vil på sikt medføre ny tilførsel av mer enn 2 milliarder tonn klimaødeleggende CO₂ til atmosfæren, i tillegg til dagens direkte norske klimagassutslipp, og de betydelige utslippene som skyldes

¹ Se blant annet artikkel fra Independent (om fisk):

<http://news.independent.co.uk/uk/environment/story.jsp?story=454828> og danske Information (om plankton) på <http://webavis.information.dk/Indgang/VisArtikel.dna?pArtNo=132472>

² www.cicero.uio.no/publications/detail.asp?publication_id=3024&lang=en

forbrenning av norsk olje og gass som har blitt eksportert tidligere. 2 milliarder tonn CO₂ fra Barentshavet er 48 ganger mer enn de samlede norske CO₂- utslippene for 2001 og tilsvarer utslippene fra 909 Skogn-gasskraftverk. Vi finner ikke at verken disse utslippene, eller hvordan et direkte merutslipp på 3,5 millioner tonn CO₂ skal kompenseres som del av norsk klimapolitikk, er berørt i utredningen. Det svekker grunnlaget og viser liten forståelse for Norges rolle i det internasjonale klima-problemet. Vi forventer at Forvaltningsplanen også tar opp i seg dette perspektivet.

Russland

Vi er noe skeptiske til at aktivitet fra russisk side omtales som en ren ytre faktor. Norge og norsk næringsliv har tette bånd til Russland, og det er klart at utvikling på dette området hvertfall delvis kan påvirkes gjennom samarbeid eller diplomati eller begge deler. Vi savner klarere retningslinjer for å sikre konsistens i denne kontakten. Det samme gjelder langtransporterte miljøgifter fra andre områder.

3. Spesielt om skipstrafikken

Generelt sett oppfatter vi utredningen om konsekvenser av skipstrafikk som en god oversikt over trusselbildet. Som de øvrige rapportene, er imidlertid skipsfartutredningen belemret med påfallende mangler når det gjelder konkrete forslag om effektive forvaltningstiltak som kan redusere risikoen for uønsket miljøskade.

I denne sammenhengen etterlyser vi særlig omtale og anbefalinger knytte til bruk av IMO sine ordninger som PSSA-status med blant annet påbudte seilingsleder langt ut fra kysten, mer effektiv slepebåtberedskap for å møte tyngre tanktrafikk og bedre oljevernustyr både knyttet til bølger og mørke, samt utstyr for krisetømming av skip. Regulering av ballastvann bør også etableres, i tråd med risikobildet dette tegner for sårbare områder.

Vedlegg 1: Hva er marine reservater?

Med marine reservater mener vi havområder som er beskyttet på samme måte som reservater på land, det vil si at det bl.a. ikke skal drives kommersielt fiske eller gass-grus- eller oljeutvinning. Områdene skal også stenges for alle former for dumping. Marine reservater bør opprettes både i nasjonalt og internasjonalt farvann.

Et globalt nettverk av marine reservater er en måte å både bevare og øke det biologiske mangfold på³. Forskning viser at marine reservater ikke bare beskytter de truede artene fra utrydding men også øker kvaliteten på de forskjellige artene og slik beskytter framtidige fiskerier. Greenpeace mener at det er viktig å opprette marine reservater for å beskytte og bevare marine økosystemer, og at de bør plasseres slik at de til sammen utgjør et globalt nettverk. Vi kan også se at det kan være nødvendig å holde en del av de kystnære reservatene åpne for fiske med passive, ikke-destruktive metoder, under forutsetning av at det er økologisk forsvarlig.

Hvordan fungerer marine reservater?

Ved å frede relativt store områder får økosystemer en bedre mulighet til å hente seg inn igjen. Dersom kvaliteten på habitatene øker er det også sannsynlig at det vil oppstå en større artsrikdom innen reservatene. Dessuten blir stabiliteten og motstandskraften mot forstyrrelser i økosystemet bedre. Marine reservater opprettes for å bevare det marine miljøets struktur og funksjon. Marine reservater vil også kunne fungere som vitenskaplige referanseområder. Ved å studere disse områdene kan vi lettere overvåke og forstå den menneskelige påvirkningen av havet.

Fordeler for fiskerne

Flere internasjonale undersøkelser har konkludert med at marine reservater øker kvaliteten på fiskeriene i områdene rundt reservatene på grunn av den såkalte "spill over" effekten. Innenfor reservatene lever fiskene lenger og blir større, og større individer får som regel flere avkom enn de mindre. Etter en stund vil habitatet til de store fiskene bre seg utenfor de marine reservatene og med en riktig forvaltning vil det vil bli et overskudd av store kvalitetsfisk i områder det er lov å fiske i. En omfattende analyse av mer enn 40 studier gjort av Gell & Roberts i 2003 viste at "spill over" effekten var maksimal dersom 20-40% av arealet ble fredet.

Ved å opprette marine reservater i spesielt sårbare områder, for eksempel gyteområder og oppvekstområder, vil marine reservater også gavne arter som vanligvis forflytter seg over store områder.

En god investering

Marine reservater er ikke et universalt botemiddel som løser alle miljøproblemer i verdens hav. Globale klimaforandringer, overgjødsling og forurensing krever også sitt, men marine reservater styrker økosystemenes egen evne til å motstå og overleve menneskeskapt forstyrrelser. Dersom store havområder avsettes til marine reservater kommer dette unektelig til å ha konsekvenser for dagens fiskerivirksomhet, og områder som tilhører de beste fiskeriene i dag kan bli avstengt og fiskere må forandre dagens fiskemønster. Dette er imidlertid en liten pris å betale for en langt bedre havmiljøforvaltning – og mer fisk på sikt.

³ Prinsippet ble anerkjent ved Verdenstoppmøtet i Johannesburg, og Norge har blant annet forpliktet seg til opprettelse av slike: "The protection of sensitive marine areas, such as coral reefs, nursery areas, and spawning grounds, is already being used effectively as a management tool in many areas, in order to conserve biodiversity and the natural production of important ecosystems. The establishment of marine protected areas, as agreed in the Johannesburg Plan of Implementation, should be done on the basis of their value as a tool for integrated ocean management." (Ministeruttalelse fra North Atlantic Conference Declaration, Living off the sea in the North Atlantic, 2. oktober 2003, Shetland)